

CZU 343.34

VANDALISMUL SĂVÂRȘIT DIN MOTIVE POLITICE ÎN ZONELE SEPARATISTE

Sofia PILAT,

doctor în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Conform art. 288 alin. (1) CP al RM, prin vandalism se înțelege: „pângărirea edificiilor sau a altor încăperi, precum și nimicirea bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice”. Pericolul social al vandalismului constă în aceea că, prin respectivele acțiuni, făptuitorul supune distrugerii obiecte, edificii unice, a căror restabilire este imposibilă sau este foarte anevoioasă.

Din păcate, vandalismul este una dintre cele mai răspândite infracțiuni, fiind considerat drept un viciu al societății contemporane, o formă de manifestare a agresiunii, a ostilității și nesupunerii față de regulile etice și morale de conviețuire socială.

Cuvinte-cheie: vandalism, vandal, separatism, vandalism politic, huliganism, pângărire.

LA VANDALISM RÉALISÉ POUR MOTIFS POLITIQUES DANS LES ZONES SÉPARATISTES

Sofia PILAT,

docteur es-droit,

Académie „Ștefan cel Mare” de MAI de la République de Moldova

Conformément à l'article 288 alinéa (1) CP de la R. de Moldova le vandalisme signifie: «Souillure des bâtiments ou autres locaux, ainsi que la destruction des biens dans les transports publics ou dans les autres lieux publics». Le péril social du vandalisme, c'est que, par ces actions, l'auteur de l'infraction détruit des objets, des bâtiments uniques dont la restauration est impossible ou très difficile.

Malheureusement, le vandalisme est l'une des infractions les plus répandues, étant considéré un vice de la société contemporaine, une forme de manifestation d'hostilité, d'agression et de désobéissance aux règles éthiques et morales de la coexistence sociale.

Mots-clés: vandalisme, vandale, séparatisme, vandalisme politique, souillure.

*„Ne obișnuim să trăim înainte
de a ne obișnui să gândim.”
(Albert Camus)*

Introducere. Educația moral-civică constituie o dimensiune deosebit de importantă a personalității umane într-o societate democratică, întrucât progresul economic și spiritual depinde de gradul de angajare a fiecăruia în efortul comun de creștere a calității vieții. Morala cuprinde valorile, principiile, normele și regulile determinate de cerințele societății pentru a reglementa relațiile comportamentale dintre oameni. Printre acestea se numără:

– libertatea de opinie și pluralismul în

viața social-politică, economică și culturală;

– respectul demnității umane și al valorii omului;

– egalitatea în fața legilor și supremația normelor de drept;

– respectarea normelor societății democratice și responsabilitatea fiecăruia pentru acțiunile proprii;

– atitudinea participativă la bunul mers al societății și spiritul de cooperare;

– disciplina și etica muncii etc. [9].

În această ordine de idei, ținem să

menționăm că deși valorile democratice sunt promovate la un nivel destul de înalt în societatea contemporană, în ultimele decenii se atestă o creștere alarmantă a actelor de ponegrire și distrugere a acestora ca o formă de manifestare a comportamentului uman distructiv. Așadar, amploarea manifestărilor sociale distructive a fost catalogată fie de către reprezentanții statului, fie de către anumite categorii sociale, profesionale sau etnice care și-au văzut interesele lezate sau bunurile distruse drept acte de vandalism.

Metode aplicate. În vederea realizării scopului trasat, în prezentul articol au fost aplicate o serie de metode, printre care: metoda logică (analiza deductivă și inductivă, generalizare, specificare), sistemică și comparativă.

Conținutul de bază. Termenul „vandalism” provine de la denumirea tribului germanico-estic *vandalii*, constituit din două ramuri: *asdingii* și *silingii*, care în anul 429 sub conducerea regelui Genseric vor întemeia un regat ce va cuprinde Sicilia, Sardinia, Corsica, insulele Baleare și nordul Africii, prăbușit în final sub atacurile bizantine ale împăratului Iustinian dintre anii 533-534.

Scriitorii din timpul Renașterii și începutul Epocii Moderne i-au caracterizat pe vandali drept barbari, care au jefuit Imperiul Roman în anul 455, distrugând un număr impunător de monumente antice, precum și cele de cultură creștină. Predilecția cu care aceștia din urmă obișnuiau să distrugă tot ce era frumos sau venerabil se caracteriza printr-o deosebită cruzime.

În accepțiunea largă a zilelor noastre, vandal se numește oricine ce se angajează în acțiuni de distrugere, iar prin vandalism, conform dicționarului limbii române moderne, se înțelege distrugerea sălbatică a valorilor culturale, artistice etc. ale unui popor [5, p. 917].

În continuare vom realiza o analiză juridico-penală succintă a infracțiunii de vandalism. Conform art. 288 alin. (1) CP al RM, prin vandalism se înțelege: „pângărirea edi-

ficiilor sau a altor încăperi, precum și nimicirea bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice” [1].

Pângărirea edificiilor sau a altor încăperi se realizează prin efectuarea de înscrișuri, desene sau alte simboluri cu caracter obscen, cinic, amoral pe edificii sau alte încăperi, murdărirea acestor obiecte cu vopsea, produse petroliere etc. [3, p. 635].

Pericolul social al vandalismului constă în aceea că, prin respectivele acțiuni, făptuitorul supune distrugerii obiecte, edificii unice, a căror restabilire este imposibilă sau este foarte anevoioasă. Vandalismul se exprimă prin distrugerea fără temei a valorilor culturale sau materiale, barbarie, cruzime și cinism față de monumentele de arhitectură, cultură, artă și alte forme de creație [2, p. 559].

Din păcate, vandalismul este una dintre cele mai răspândite infracțiuni, fiind considerat drept un viciu al societății contemporane, o formă de manifestare a agresiunii, a ostilității și nesupunerii față de regulile etice și morale de conviețuire socială.

Prin absurditate, vandalismul se aseamănă cu huliganismul, diferența dintre aceste două infracțiuni fiind destul de fragilă: huliganul urăște societatea, vandalul – civilizația [3, p. 635].

Investigările sociopsihologice și sociale ale fenomenului vandalism demonstrează o diversitate de manifestări ale acestui comportament antisocial materializate prin poluarea parcurilor, ponegrirea monumentelor de valoare istorică și culturală etc. Reieșind din multitudinea formelor de exprimare a vandalismului, constatăm prezența unei dificultăți în definirea acestuia, fapt ce creează o diferență minimă dintre vandalism și alte infracțiuni.

Obiectul material al infracțiunii de vandalism îl constituie edificiile sau alte încăperi, precum și bunurile din transportul public sau din alte locuri publice. Edificiile pot fi casele de locuit, obiectele de importanță istorică sau culturală, obiectele de cul-

tură, sanitare, medicale, de producție, de conducere etc. Nu pot constitui obiecte ale vandalismului mormintele, urnele funerare, monumentele sau obeliscurile din cimitire sau alte locuri de înmormântare. În cazul săvârșirii acțiunilor indicate în art. 288 CP al RM în privința obiectelor indicate, suntem în prezența infracțiunii de profanare a mormintelor, încriminată în art. 222 CP al RM [3, p. 635].

La calificarea acțiunilor de vandalism se ia în considerare conținutul, mărimea inscripțiilor, vizibilitatea lor și posibilitatea de a fi înlăturate: șterse, acoperite etc., fără a cauza daună obiectelor pângărite [2, p. 560].

Deseori actele de vandalism se comit din motive politice ca rezultat al lipsei unei armonii politice în societate; contradicții între verigile puterii de stat; manifestarea separatismului, extremismului; conflicte interetnice; conflicte armate; instabilitatea politicii penale; lipsa unui control eficient din partea societății asupra sistemului de măsuri de combatere a criminalității; lupta pentru putere a partidelor politice sau a organizațiilor obștești care urmăresc scopuri politice, sau a grupurilor separate, ai căror lideri urmăresc scopuri egoiste; nivelul înalt de birocratism și corupție în organele puterii de stat etc. [6, p. 68].

Creșterea nivelului de comitere a infracțiunii de vandalism din motive politice se atestă îndeosebi în perioada revoluțiilor. Un exemplu elocvent de vandalism comis din motive politice și anticatolice ar fi distrugerea edificiilor de stat și a monumentelor de arhitectură în perioada Revoluției franceze din anii 1789-1794. Din motive identice a fost distrusă și Bastilia, fostul simbol al curții regale. Ca urmare a revoluției din perioada anilor 1789-1800, în Franța au fost distruse circa 168 de monumente de artă și arhitectură.

În aceeași ordine de idei, putem menționa și actele de distrugere a simbolurilor fostului regim politic din Rusia revoluționară. În anul 1917, în Rusia au fost distruse circa

25-30 mii de biserici și catedrale, 500 de mănăstiri, aproximativ 20 de milioane de icoane și aproape 400 de mii de clopote [8, p. 2].

De asemenea, unul dintre factorii primordialii de săvârșire a vandalismului îl constituie prezența ideilor separatiste în rândurile societății, factor larg răspândit pe fundalul ultimelor evenimente din lume.

Prin separatism, zis și secesionism, în cel mai larg sens al cuvântului se înțelege intenția unor locuitori ai unui teritoriu de a se separa, de a se desprinde de un mare grup etnic, social, religios sau de statul de care aparține; mișcare, curent, care susține separarea politică, autonomia față de un stat unitar. Practica mondială pune în evidență tendințe de separatism manifestate atât de unele minorități naționale, cât și de unele regiuni: Țara Bascilor, Irlanda, Tibetul, Katanga, Biafra, Bangladesh, regiunea Quebec din Canada etc. și, bineînțeles, Ucraina [4, p. 37].

În țările unde există conflicte armate, pretențiile teritoriale nerezolvate, precum și neglijarea supunerii oficialităților legitime constituite, persistă permanent riscuri reale de comitere a actelor de vandalism. Un exemplu recent în acest sens pot servi actele de vandalism comise din motive politice și separatiste din Ucraina. Ca urmare a instabilității politice persistente de mai mult timp, în majoritatea regiunilor din Ucraina se înțâlnesc tot mai des cazurile de vandalism.

Astfel, la Harkov un grup de necunoscuți au pângărit stelele din parcul „Дружба”, instalate în semn de prietenie dintre Ucraina și Federația Rusă, pulverizând stelele cu vopsea de culoare roșie în scopul de a șterge cuvântul „Prietenie” scris pe acestea și scriind în locul lui cuvinte obscene [10].

Ca urmare a acțiunilor agresive ale separatiștilor, în Donețk a fost pângărită statuia celebrului poet ucrainean Taras Șevcenko. De asemenea, la câteva zeci de metri de la monument, a fost ars drapelul Ucrainei și distrusă simbolică clubului de fotbal din Donețk – „Шахтёр” [10].

Un alt caz de vandalism s-a produs în

regiunea Transcarpatia, orașul Hust, unde un grup de persoane necunoscute au vandalizat monumentul eroilor transcarpatieni, turnând peste el vopsea [10].

Alt caz a avut loc în orașul Poltava, unde a fost vandalizat monumentul hatmanului cazacilor zaporojeni din Ucraina din perioada anilor 1687-1708 – Ioan Mazepa, recunoscut erou național în Ucraina datorită ideilor sale despre independența poporului ucrainean și dușman al Rusiei [10].

Cazul respectiv nu este unicul, drept urmare a instabilității politice durabile de mai mult timp în Ucraina, majoritatea orașelor ucrainene au devenit ținta vandalilor ce promovează prin acțiunile lor ideile separatiste.

Astfel, au fost întâlnite și cazuri de vandalizare a plăcuțelor cu denumirea străzilor în cinstea liderului mișcării de renaștere națională din Ucraina de Vest și conducător al Organizației Naționaliștilor ucraineni – Stepan Bandera [10].

În luna martie a anului 2016, în orașul Zaporojia, un grup de persoane necunoscute a deteriorat placa comemorativă instalată în memoria voluntarilor batalionului „Карпатская сичь” [10].

Din cauza instabilității politice durabile de mai mult timp în numeroasele regiuni ale Ucrainei actele de vandalism au început să cuprindă nu numai partea de sud-est, dar și cea centrală a Țării. Astfel, în luna aprilie a anului 2016, în regiunea Rovno situată în partea de vest a Ucrainei a fost distrus complexul memorial construit în memoria activiștilor Euromaidanului. Cu două luni mai devreme, în luna februarie a aceluiași an, în orașul Hmelnițk a avut loc un caz asemănător de vandalizare a complexului memorial, care a fost construit în memoria persoanelor ucise în așa-numita operațiune „antiteroristă” din Donbas [10].

Abordând problematica actelor de vandalism comise din motive politice și separatiste, considerăm că estimarea cantitativă a faptelor de vandalism comise în întreaga

lume este imposibilă din cauza faptului că nu toate formele de comitere a vandalismului sunt reflectate în indicii statisticii. Mai mult decât atât, nu toate actele sunt calificate drept acte de vandalism. De asemenea, legislațiile penale ale unor țări omit prezența motivului politic ca unul dintre factorii de bază ai comiterii infracțiunii de vandalism.

Astfel, din păcate, putem constata că și în legislația penală a Republicii Moldova nu este prevăzut un astfel de motiv ca circumstanță agravantă, fapt ce certifică prezența unei lacune.

Spre deosebire de legislația penală autohtonă, legislația penală a Federației Ruse indică în art. 214 alin. (2) motivele de comitere a vandalismului, printre care se numără motive politice, ideologice, rasiale, naționale, religioase sau motive de ostilitate față de anumite grupuri sociale.

Prin motiv politic se înțelege o formă de manifestare a ostilității și a nesupunerii față de regimul politic existent într-un anumit stat. Această ură este determinată de respingerea de către făptuitor a ideilor și concepțiilor politice promovate de către guvernare, fapt ce provoacă, în consecință, apariția scopului de a persecuta politica respectivă [7, p. 42].

Motivul ideologic la comiterea vandalismului presupune săvârșirea infracțiunii din cauza necorespunderii semnificative a intereselor ideologice ale diferitor grupuri sociale cu interesele promovate de făptuitor. Ura rasială – un alt motiv de comitere a vandalismului – reprezintă o atitudine negativă față de apartenența membrilor societății dintr-un stat la un anumit grup social. Motivul național presupune intoleranța manifestată de făptuitor față de originea etnică a persoanelor ce locuiesc într-un anumit stat. Prin motivul religios se înțelege o modalitate de răzbunare a făptuitorului față de un ansamblu de persoane ce exprimă aceeași formă istorică a conștiinței sociale prin adeziune la aceeași religie (creștinismul, islamismul, budismul, iudaismul etc.). Un alt și ultimul mo-

tiv de comitere a infracțiunii de vandalism îl constituie ostilitatea față de anumite grupuri sociale, ce reprezintă opoziția faptuitorului față de ideile promovate în cadrul grupului [7, p. 42].

Concluzii. În consecință, ca urmare a unor ample investigații efectuate în materia cercetării cauzelor de comitere a infracțiunii de vandalism politic săvârșit ca manifestare a separatismului, se impune concluzia că infracțiunea de vandalism cunoaște o evoluție istorică destul de îndepărtată, de-a lungul timpului au existat manifestări sociale, de amploare mai mare sau mai mică, manifestări care au fost catalogate drept acte de vandalism. Pe fundalul ultimelor evenimente din lume cazurile de săvârșire a vandalismului din motive politice au evoluat considerabil, fapt ce ne determină să constatăm că amploarea cu care se săvârșesc astfel de infracțiuni este determinată de prezența unei crize de moralitate însoțite de ostilitatea față de regimurile politice existente.

Referințe bibliografice

1. Codul penal al Republicii Moldova. Nr.985-XV din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.09.2002, nr.128-129/1012.
2. Brînză S., Ulianoschi X., Stati V. ș.a. Drept penal. Partea specială, vol. II. Chișinău: Cartier Juridic, 2005. 804 p.
3. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Redactor responsabil și conducător de ediție Barbăneagră A., dr. hab. în drept, prof. univ. Chișinău: Sarmis, 2009. 860 p.
4. Cușnir V., Berliba V. Terorismul și separatismul: fenomene de pericolozitate sporită pentru societatea contemporană. În: Tendințe globale și regionale ale terorismului la etapa contemporană. Probleme de cooperare a poliției în contracararea terorismului. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale. Chișinău, 28 iunie 2007, p. 35-39.
5. Dicționarul limbii române moderne. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958. 961 p.
6. Алексеев А.И. Криминология. Курс лекций. Москва: ШИТ-М., 1998. 340 с.
7. Егорова Н. К вопросу о новых мотивах совершения преступлений. În: Уголовное право. № 1. Москва, 2008. с 41-44.
8. Платонов О. Путешествие в Китежград. În: Вестник Московского университета. №2. Москва, 1989. с. 37-48.
9. http://articole.famouswhy.ro/valori_morale_ale_societatii_democratice/ (accesat la 18.01.2016).
10. <http://newsland.com/news/detail/id/1361353/> (accesat la 25.01.2016).

Despre autor

Sofia PILAT,
doctor în drept,
lector universitar al Catedrei „Procedură penală și criminalistică” a Facultății Drept Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
e-mail: sofia-chirita@yandex.ru
tel.: 079733002

À propos de l'auteur

Sofia PILAT,
docteur es-droit,
professeur universitaire
de la chair „Procédure pénale et criminalistique” de la Faculté „Droit”,
Académie „Ștefan cel Mare” de MAI de la République de Moldova
e-mail: sofia-chirita@yandex.ru
tel.: 079733002